

TĒ 9 CHIUⁿ SİN-KENG HĒ-THÓNG

SİN-keng sī teh chú-cháiⁿ sin-thé só-chāi chok-iōng ê ki-koan, ū hun chòe:

1.Tiong-chhu-khì-koan (中樞器官, *central nervous organ*).

2.Thôan-tō-khì (傳道器, *conducting nerves*).

3.Chiong-khì (終器, *end organs*).

I. Tiong-chhu-khì-koan chiū-sī náu-chhé (腦髓, *brain*), kap chek-chhé (脊髓, *spinal cord*), chòe sín-keng tiong-ng ê chèng-hú; sî-siōng teh siū seng-khu ták só-chāi chin chōe ê chhì-kek (刺戟, *stimulus*), koh-chài kàng bēng-lēng kàu kun-bah, hō i ðe thàn i ê ì-sù (tē 91, 93 tō).

II. Thôan-tō-khì sī sín-keng-chhiam-î lâi chiâⁿ-ê, (ū-sî kiò-chòe náu-kun, náu-sòaⁿ, *nerve*). Tī chiah-ê ê tionsg-kan ū-ê thôan chhì-kek kàu tionsg-chhu-khì, ū-ê sàng bēng-lēng kàu bé-liu, chhin-chhiūⁿ tiān-sìn-sòaⁿ ê khóan (tē 93 tō).

III. Chiong-khì sī chhin-chhiūⁿ ták só-chāi siat ê tē-hng thiaⁿ, lâi kám-siū kiök-pō ê chhì-kek. Chiah-ê chhì-kek sī chhin-chhiūⁿ peh-sîn jiáu-lóan á-sî hoaⁿ-hí, á-sî ūi-tiôh sím-mih tāi-chì beh jip pín; i ê chhì-kek, seng kàu thiaⁿ, chiū-sī chiong-khì; chiah keng-kè thôan-tō-khì, chiah sàng kàu tionsg-chhu-khì. Chiong-khì sī teh chòe chit hō ê lō-ēng, chhin-chhiūⁿ ngó-koan-khì hit khóan-ê.

Náu kap chek-chhé thang pí-phêng chhin-chhiūⁿ kòng tiān ê lâng, tī tiān-pò-kiök, iā sín-keng chhin-chhiūⁿ tiān-sòaⁿ; tûi tiān-pò-kiök sì-kòe thôan kàu ták só-chāi. Tûi gōa-bīn hit ê lâng siū tiān-pò kóng-khí gōa-bīn ê sū; iā i thang kòng tiān-pò, kàng bēng-lēng kah gōa-bīn ê lâng tiôh chòe tāi-chì.

Kun-bah, chôaⁿ-thé ê lâi-bīn ū chiong-khì, tûi thôan-tō-khì siū-tiôh tionsg-chhu-khì ê bēng-lēng, lâi kiâⁿ i ê chok-iōng.

Sín-keng-cho-chit sī sín-keng sòe-pau, kap sín-keng-chhiam-î, í-kip chit ê ték-piât kiat-liân ê cho-chit lâi chiâⁿ.

Chiah ê sín-keng sī tûi náu-chhé kap chek-chhé hun chhut-ê; sī chin chōe ê sín-keng-chhiam-î chū-chip saⁿ-háp lâi chiâⁿ, kàu tī sin-thé ták só-chāi, chiām-chiām hun, khì kàu hō bák-chiu só khòaⁿ bōe-tiôh ê chhiam-sī (*nerve fibrils*). Iā hun-pò tī kúi-nā khóan ê ki-koan-tionsg, lâi chiap-liân chiong-khì (tē 93 tō).

Náu-chhé sī tī thâu-khah-khang-lâi ê ki-koan, téng-bīn sī phòng ê khóan-sit. Náu-chhé ū saⁿ têng mòh pau-teh (tō 94 tō); tē it têng sī mèh-lók-mòh (脈絡膜, *piamater*). Chit têng tī hit chīn lâi-bīn kap náu-chhé saⁿ-liân, tē náu-chhé ê oan-khiau hit ê sè-bīn lâi pau i.

Tē jī têng sī ti-tu-mòh (蜘蛛膜, *arachnoid*). Chit têng sī chit chéng níng-jūn ê mòh; ðe sîⁿ tin-ék miâ kiò náu-chech-chhé-ék (腦脊髓液, *cerebrospinal fluid*). Hit ê tin-ék chhâng-châi tī náu-tóe-nih, iā ū tī thâu-khak chhé-nih, chek-chhé-nih kap chek-chhé-khang-lâi. I ê kong-iōng sī teh pó-hō náu-chhé hō i bōe siū-siong, koh ðe hō náu ê lát khah pîn tú hó; chiū-sī bō hō chit tè pí hit tè siū teh ê lát khah tâng ê ì-sù. Nâ náu-chech-chhé-ék tûi hī-á lâu-chhut-lâi, chiū thang chai thâu-khak-kut-tóe ū tñg, á-sî chih-khì.

Tē saⁿ têng sī kēng-mòh (硬膜, *dura mater*) Chit têng sī tē it kâu koh chin kian-kò, khàm tī náu-chhé ê chīn gōa-bīn têng, iā chòe thâu-kòa ê lâi-bīn mòh. Chit saⁿ têng mòh, m-nâ kan-ta tī náu-chhé-nih, koh-chài thàu kàu chek-thiâu-kng lâi pau chek-chhé, só-í miâ kiò-chòe náu-chech-chhé-mòh (腦脊髓膜). Náu-chhé hun chòe sì pō-üi:

1. Tōa-náu (*Cerebrum*).
2. Tiong-náu (*Pons Varolii*).
3. Sió-náu (*Cerebellum*).
4. Iân-chhé (延髓, *Medulla oblongata*).

I.Tōa-náu tī thâu-khak-khang ê hit téng-bīn, chiâm chòe tōa pō-hun ê mih, sī chó-iū ê tōa-náu-pòaⁿ-kiû lâi chiâⁿ-ê. Chit ê chó-iū pòaⁿ-kiû ê tionsg-ng, ū chit tiâu tit-tít ê líh-phâng, chiū-sī tûi chéng-bīn thàu kâu áu-bīn; chhóng-sī hit ê phâng m-nâ keh-tñg, sī ū chòe-chòe sín-keng-cho-chit saⁿ liân-teh. Náu-chhé tûi gōa-bīn lâi khòaⁿ, ū chòe-chòe hôe-hûn khut-khut khipok-khipok chhin-chhiūⁿ hüt-thô-jîn ê khóan-sit; hûn-tionsg ê khang-khiah ū chhim khín bō saⁿ-tâng, tē it chhim-ê chha-put-to chit chhùn chhim; kok lâng ê náu-chhé ê hûn iâh bō sio-tâng. Eⁿ-á ê hûn khah bō chhim iâh bō sím-mih bêng; kâu tionsg-liân chiū khah-bêng.

Náu-chhé ū sín-keng-sòe-pau (神經細胞, *nerve cells*), sín-keng-chhiam-î (神經纖維, *nerve fibres*), kap sín-keng-chhiam-î tionsg-kan ê chit, chiū-sī ték-piât kiat-liân ê cho-chit (*neuroglia*).

II.Tiong-náu ê só-châi, sī tī tōa-náu ê ë-bīn pêng. Tiong-náu tī téng-bīn kap tōa-náu kiat-liân; tī áu-bīn kap sió-náu kiat-liân; ë-tóe kap iân-chhé kiat-liân; só-í ū-sî miâ kiò-chòe náu-kiô (腦橋; tē 95 tō). Náu ê gōa-bīn sī hé-hu-sek ê

cho-chit, lāi-bīn sī pēh ê cho-chit. Tī náu-lāi ū gōr ê khang, miâ kiò náu-sek (腦室, *ventricle*). Tī náu-sek-lāi ū náu-chech-chhé-ék (腦脊髓液, *cerebro-spinal fluid*).

III. Sió-náu sī tī tōa-náu ê āu-bīn ê ē-pō, chó-iū ê sió-náu-pòaⁿ-kiû lâi chiâⁿ-ê. Sió-náu ê téng-bīn-pō, kiat-liân tī téng-bīn ê cho-chit, beh khì tōa-náu ê só-chāi. Sió-náu ê tionsg-ng-pō, kiat-liân tī tionsg-náu; ē-bīn-pō, kiat-liân tī iān-chhé. Chit ê kiat-liân ê cho-chit, kiò chòe sió-náu-kha (小腦腳, *cerebellar peduncle*), ū saⁿ tùi kha kiat-liân-teh (tē 95 tō).

IV. Iān-chhé sī chek-chhé kap tionsg-náu chiap-liân ê só-chāi, sī chha-put-to chit chhùn tñg. Sîn-keng-chhiam-î tùi náu-chhé thàu tùi ē-bīn, kàu iān-chhé. Tī iān-chhé ê sî, chiah ê sîn-keng sio phòah, hun tùi ē-bīn lôh-lâi; tī tò-pêng-ê kiâⁿ tùi iū-pêng khì, tī iū-pêng-ê kiâⁿ tùi tò-pêng khì. Só-í nā tò-pêng ê náu siü-siong, chiü chiâⁿ-pêng ê seng-khu poan-sin-put-süi, (半身不遂), chiü-sî seng-khu chit pòaⁿ bōe tín-tâng.

Náu-chhé ê tâng, lâm-ê chiü-sî 1400 grms.; lù-ê, 1260 grms.

Lâng ê náu nā khah tōa, bô tek-khah sī khah gâu, iā lâng ê náu nā sòe, bô tek-khak sī khah gōng.

Chek-chhé sī kap iān-chhé sio-liân, khng tī chek-chui-khang-lâi (脊椎孔). Gōa-bīn iā ū saⁿ téng ê chek-chhé-môh pau-teh, chhin-chhiüⁿ tōa-náu chit-poaⁿ-iūⁿ, chóng-sî chek-chhé ê lâi-bīn sī hé-hu sek, gōa-bīn sī pêh ê cho-chit, tú-tú kap tōa-náu tùi-hóan.

Chek-chhé ê hêng-chöng, sī sió-khoa píⁿ-píⁿ píⁿ-píⁿ ê iñ-thiâu. Thâu-chêng ê tionsg-ng ū chit tiâu tit-tít ê lih-phâng, tī āu-bīn iā ū koh chit tiâu lih-phâng, kiò-chòe chêng-āu-chhiòng-liát (前後縱裂, *anterior and posterior median fissures*). Chiah ê phâng pun chek-chhé chòe chó-iū nñg pêng. Chiah ê lih-phâng m-sî keh-tñg (tē 96 tō).

Tī chek-chhé ê tionsg-ng, ū chit ê khang kap náu-sek saⁿ thàu. Tī ti-tu-môh kap mèh-lôk-môh ê tionsg-ng ū náu-chech-chhé-ék, teh pô-hô chek-chhé, hō i bōe-oe iô-tâng (tē 94, 97 tō).

Sîn-keng ū pun chòe:

1. Náu-sîn-keng (*Cranial nerves*).
2. Chek-chhé-sîn-keng (*Spinal nerves*).
3. Kau-kám-sîn-keng (交感神經, *Sympathetic nerves*).

Náu-sîn-keng ū cháp-jî tùi, sī tùi tōa-náu, tionsg-náu, kap iān-chhé só hoat-chhut ê, pâi-liát tī ē-tóe (tē 98 tō):

I. Tê it tùi, sī kàu phîⁿ-nih, lâi kóan phîⁿ ê sū (ti-kak 知覺, *sensory*)

II. Tê jî tùi, kàu bák-chiu, kóan khòaⁿ ê sū (ti-kak).

III. Tê saⁿ, tē sî, kap tē lâk tùi, kàu bák-chiu ê kun-

IV. { bah, kóan i ðe chhun, kiu, chiah hō bák-chiu

VI. { ðe tñg-lûn (ün-tõng, 運動, *motor*)

V. Tê gôr tùi, kàu bīn kap chhùi-chih. Lâng nā chhùi-khí thiâⁿ sī hōan-tiôh tē gôr tùi (ti-kak kap ün-tõng).

VII. Tê chhit tùi, kàu bīn. Lâng nā chhiò, háu, sî èng chit tiâu, hō bīn-nih ê kun-bah ðe chhun kiu (ün-tõng, iā hō lâng ðe chai chu-bî).

VIII. Tê poeh tùi, kàu hî-khang, kóan thiaⁿ-kîⁿ (ti-kak).

IX. Tê káu tùi, kàu ian-thâu kap chhùi-chih, hō lâng ðe chai chu-bî (ti-kak).

X. Tê cháp tùi, kàu hì, sim, siaⁿ-tài, chiâh-tô, kap ūi (ti-kak kap ün-tõng).

XI. Tê cháp-it tùi, kàu ám-kún kap keng-thâu ê kun-bah (ün-tõng).

XII. Tê cháp-jî tùi, kàu chhùi-chih, hō i ðe ün-tõng.

Nâ khòaⁿ tē 96 tō ðe chai chek-chhé ê lâi-bîn ū chit ê H-jî hêng ê cho-chit; chit-ê chiü-sî hé-hu sek ê cho-chit.

Thâu-chêng áu-bîn lióng pêng ū kak, kiò-chòe chêng-kak, áu-kak. Tùi chêng-kak ū hoat chhut chek-chhé-sîn-keng ê chêng-kun; tùi áu-kak ū hoat chhut chek-chhé-sîn-keng ê áu-kun. Chit nñg tiâu chêng áu kun, ðe liâm-piⁿ sio-háp, chòe chit tiâu kong ê sîn-keng, iā chit tiâu kong-ê, liâm-piⁿ koh pun chêng-chi, hō-chi, sî-kòe thaⁿ, kàu thong seng-khu (tē 99, 93 tō).

Chiah ê sîn-keng tùi chek-chhé só hoat-chhut-ê, kiò-chòe chek-chhé-sîn-keng. Chek-chhé-sîn-keng ū saⁿ-cháp-it tùi, chiah-ê tùi áu-kak hoat-chhut-ê chiü-sî kóan ti-kak ê sîn-keng; tùi chêng-kak hoat-chhut-ê chiü-sî teh kóan ün-tõng ê sîn-keng. Chiah ê sîn-keng sī chhin-chhiüⁿ sòaⁿ, sî-kòe thaⁿ, kàu thong seng-khu.

Sîn-keng ū nñg khóan chiü-sî ti-kak-sîn-keng (知覺神經, *sensory nerves*), kap ün-tõng-sîn-keng (運動神經, *motor nerves*). Chiah-ê ū nñg hâng ê lô-ëng, chit hâng sî tùi gôa-bîn lâi thong-tî náu, hō lâng ðe kak-ngô, ðe chai seng-khu-gôa ê sū; chit hō sî kiò-chòe ti-kak-sîn-keng. Koh chit-hō ðe bêng-lêng kun, hō i ðe thàn lâng ê i-sù lâi chhun kiu; chit hō kiò-chòe ün-tõng-sîn-keng.

Lâng put-lūn beh chòe sím-mih, sī tùi náu tāi-seng chú-i, sín-keng chiū liám-piⁿ thôan bēng-lēng kàu kun, hō i ôe thàn i ê ì-sù, put-lūn sī hō i chhun á kiu, bō m̄-thàn i ê bēng-lēng. Taⁿ siat-sú hit ê kóan bó só-chāi ê ūn-tōng-sín-keng lâi koah-tñg, sui-jiān ū chū-i beh hō hit só-chāi tín-tāng, iáh bōe thàn i; só-i ōe chai sī tùi ūn-tōng-sín-keng lâi thôan náu ê hoan-hù, kun chiū ōe chhun-kiu.

Phê ê lāi-bīn ū sín-keng chōe-chōe, só-i kiám-chhái chhák-tiōh, á-sī sio-tiōh, á-sī put-lūn bong sím-mih mih, chiū liám-piⁿ ōe chai; taⁿ siat-sú hit ê kóan bó só-chāi ê ti-kak-sín-keng lâi koah-tñg, chiū hit só-chāi lóng m̄-chai thiàⁿ, m̄-chai chiūⁿ; in-ūi án-ni thang chai hit ê ti-kak-sín-keng sī thôan ti-kak ê chhi-kek.

Phê ê sín-keng ōe hun-piat sio-léng, chho-iù, tâm-ta, iáu-kú bōe hun-piat tiⁿ, kiám, sng, khó; chiah-ê sī háp tī chhùi-chih ê sín-keng só ōe hun-piat-ê, kiò-chòe bī-sín-keng (味神經). Hit ê ti-kak-sín-keng ōe pun kúi-nā hō-ê, chhin-chhiūⁿ tī bák-chiu-lāi ê sín-keng ōe hun-piat kng-àm, hō lâng ōe khòaⁿ-kìⁿ, kiò-chòe sī-sín-keng (視神經); tī hī-khang-ê, sī hun-piat siaⁿ-im, hō lâng ōe thiaⁿ-kìⁿ, kiò-chòe thèng-sín-keng, (聽神經); tī phīⁿ-khang-lāi-ê, sī hun-piat phang-chhàu, kiò-chòe hiù-sín-keng (嗅神經); tī chhùi-chih-ê, hō lâng ōe chai kiám-chiáⁿ, sng, khó, kiò-chòe bī-sín-keng; tī phê-ē hō lâng nā bong-tiōh mih, ōe hun-piat sī tōa-sòe, chho-iù, sio-léng, khin-tāng. Chiah-ê lóng sī iáu-kín hō lâng chai seng-khu-gōa ê tāi-chì.

Chhiú ê sín-keng sī tùi kēng-chui-sín-keng (頸椎), kap heng-chui-sín-keng (胸椎) hoat-chhut-ê, chiū-sī tùi ām-kún ē-pō ê e só-chāi.

Kha ê sín-keng sī tùi io-chui-sín-keng (腰椎神經), kap chiàn-kut-sín-keng (薦骨) hoat-chhut-ê.

Tē saⁿ chéng ê sín-keng, sī tī pak-tó kap heng-khám-lāi, teh liáu-lí lāi-chhōng, kiò-chòe kau-kám-sín-keng, (交感神經, *Sympathetic nerves*).

Tōa-náu ê chok-iōng: Tōa-náu siū bé-liu ê chhi-kek (*stimulus*), lâi kám-kak, chiū-sī ngó-koan-khì ê tiong-chhu-khì. Iā kàng bēng-lēng kàu kun-bah hō in ōe thàn i ê ì-sù, chiū-sī ēng i ê chū-ì lâi hō sūi-ì-kun (隨意筋) tín-tāng; iā sī chhōan-jiān tòk-lip ê tiong-chhu-khì. Koh-chài tōa-náu sī tōa cheng-sín ê só-chāi, ì-sek, phòaⁿ-tōan liáu-sū, phah-sng, kì-ek (記憶, *memory*). Chóng-sī án-cháiⁿ-iūⁿ chiah ū chit khoan ê kî-lêng, hiān-chhú-sī iáu-bē chai.

Sió-náu ê chok-iōng, sī hō lâng ōe kiâⁿ, ōe khiā, ōe khiā tit-tit bō iō-choah, iā teh kóan sūi-ì-kun ê khùi-lát.

Iân-chhé sī teh kóan sim kap hì. Nā-sī iân-chhé siū-siong, tâi-khài lâng chiū ōe sī, só-i iân-chhé sī tē it iáu-kín ê só-chāi.

Chek-chhé kap sín-keng ê chok-iōng, chit hāng sī teh thôan chhi-kek tùi bé-liu kàu tōa-náu; kap thôan tōa-náu ê bēng-lēng kàu kun-bah, lāi-chhōng, seng-khu ták ūi.

Lâng ê chhiú tín-tāng ê sī, ū chit ê chhi-kek sī tùi tōa-náu hoat. Chit ê chhi-kek só kiâⁿ ê lō, chiū-sī tōa-náu, tiong-náu, iân-chhé (tī iân-chhé ê lāi-bīn, chiah ê sín-keng kè pêng), chek-chhé, chek-chhé ê chêng-kak, chek-chhé-sín-keng ê chêng-kun, chhiú kun-bah ê sín-keng, kàu sín-keng ê bé-liu (tē 99, 100 tō.)

Chiah ê chhi-kek, nā tùi tōa-náu iū-pêng khí, seng-khu chó-pêng ōe tín-tāng; iā nā tùi tōa-náu chó-pêng khí, seng-khu iū pêng ōe tín-tāng. Chit-ê sī in-ūi ūn-tōng-sín-keng teh kè pêng (*crossing of the motor nerve fibers in the medulla*). Iū-chhiú nā chhák-tiōh, hit ê thiàⁿ ê chhi-kek ū thôan kàu tōa-náu, m̄-sī iū-pêng, sī kàu chó-pêng. Chiah ê ti-kak ê chhi-kek teh chiūⁿ kàu tōa-náu ê sī, tī chek-chhé kap iân-chhé ê lāi-bīn ū keng-kè tùi hit pêng chiūⁿ-khí.

Khòaⁿ tē 100 tō chiū ōe chai ūn-tōng ê chhi-kek, kap ti-kak ê chhi-kek só tiōh kiâⁿ ê lō, iā só tiōh keng-kè ê só-chāi. Hit ê khah tōa tiâu o-o-ê, sī ūn-tōng chhi-kek ê lō, hiah ê chit tiám chit tiám khah sòe-ê, sī ti-kak chhi-kek ê lō. Hiah ê chìⁿ teh pí hō lâng chai, ūn-tōng ê chhi-kek teh lòh-kē, ti-kak ê chhi-kek teh chiūⁿ kōaiⁿ.

N C H,	Tōa-náu chó-pêng,
N I,	Tōa-náu iū-pêng,
C,	Chek-chhé,
P K,	Phê, kap Kun-bah,
a b,	Tī iân-chhé kè-pêng ê só-chāi.

Hóan-èng-chok-iōng (反應作用, *Reflex action*). Chit-ê chiū-sī chek-chhé koh chit hāng ê chok-iōng, ū-sī kiò-chòe hóan-siā-chok-iōng. Chhek-kài-kut ê e-tóe thâu-chêng ū chit tiâu kun, nā kā i kòng chit-ē, kha chiū ka-kī ōe sió-khóa that chìn-chêng. Chit-ê m̄-sī lâng ê chû-i chiah án-ni. Chit ê lí, sī kòng ê chhi-kek, kiâⁿ kè ti-kak-sín-keng kàu chek-chhé. Tī chek-chhé-lâi, liû-thôan kàu ūn-tōng-sòe-pau, tùi chia chhi-kek thôan kè ūn-tōng-sín-keng, kàu kha kun-bah ê sín-keng bé-liu, hō kha ōe that tùi thâu-chêng-khí.

Nā khòaⁿ tē 101 tōr, chit hō hóan-èng-chok-iōng khah ëe hiáu-tit. Tī chia N sī sín-keng-sòe-pau. Thôan chhì-kek kàu hia chiū-sī sín-keng A. Chit tiâu sín-keng sī tûi phê-hu S lâi. Kap sín-keng-sòe-pau ū koh chit tiâu sín-keng saⁿ-liân E; chit tiâu kiâⁿ kàu kun-bah M. Nā-sī phê-hu siū-tiôh chhì-kek, chhin-chhiūⁿ chhák-tiôh, sio-tiôh, **chit** ê chhì-kek liâm-piⁿ thôan tûi sín-keng A, kàu sòe-pau N. Sòe-pau siū-tiôh chit ê chhì-kek, liâm-piⁿ kàng bëng-lëng kàu kun-bah M. Chit ê bëng-lëng sór kiâⁿ ê lõ, chiū-sī hit tiâu E sín-keng; tûi án-ni hit ê kun-bah M, chiū liâm-piⁿ kiu-khí-lâi. Sín-keng A sī ti-kak-sín-keng; sín-keng E sī ün-töng-sín-keng. Lâng nā chhùi-lâi kâm sng ê mih, nōa-chhâaⁿ chiū liâm-piⁿ chhut nōa-ék khah chhœ; chit-ê iā sī tûi hóan-èng-chok-iōng.

Khùn, sī sín-keng tiāⁿ-tiôh ê sî-kî; hit ê sî-chhūn, tionsg-chhu-khì-koan cheng-sín ê chok-iōng chiām-sî thêng. Ài khùn ê **in-toaⁿ**, iáu-bé tek-khak chai, ū kúi-nâ ê lí-lûn: chit-ê sī tī náu-lâi ê huïh-kñg ū **sok-óá**, hō náu-lâi ê huïh khah chhio, hō náu chiām-sî pîn-huïh (*anaemia*). Ü lâng kóng, chit-ê ê in-toaⁿ sī lâng cheng-sín ê sî, teh chhòe kang á-sī thák-chhheh, bô lõ-èng ê mih chhin-chhiūⁿ thôaⁿ-sng, ū **chek-chhū** tī i ê seng-khu-lâi; iā hit ê thôaⁿ-sng nā kè-thâu ðe kám-kek iân-chhé. Iân-chhé ê chok-iōng ê chit hâng sī teh kóan-lí huïh-kñg, tûi án-ni náu-lâi ê **huïh**-kñg ðe sok-óá, hō huïh lî-khui náu, án-ni chiū lâng ðe ài beh khùn. Teh khùn ê sî, hiah-ê bô lõ-èng ê mih ū pâi-chhut, iā seng-khu ê lát ū chek-chhū khah chhœ. Tionsg-chhu-khì nā ū chu-iōng-liâu kàu-giâh chhœ, lâng liâm-piⁿ chiū chhíⁿ.

